

Vsakemu človeku je, temu bolj, onemu manj, prirojena težnja, da si zboljša svoje gospodarske razmere, in vodi ga ta nagon od zibeli do groba. Ovirati je moči ta nagon ali nikedar popolnoma zadušiti ga. V gospodarstvu je to pojav, kakeršen je v življenji nagon samoohrane: krepko načelo, da pridelujemo, vzdržamo in prenavljamo. Zapreke ali ovire so v narodnem gospodarstvu dostikrat podobne bolezni. To bolezen lahko izurjeni narodno-gospodarski zdravniki zdravijo na tri načine: če je zdravost preslaba, moramo jo ojačiti; če je presilna, moramo jo zmerno storiti; in če se na nepravem mestu pojavi, moramo jo zavrniti na prilično mesto.

Tudi država, če hoče obstati, mora gospodariti, in to prizadevanje zovemo državno gospodarstvo.

(Konec prih.)

A. Kupljen.

Iz sodno-zdravniške prakse.

Piše med. dr. Fran Zupanc.

(Dalje.)

Zelo važno za odgovor na to vprašanje¹⁾ je tudi to, ako je moči dokazati, da je kedo krvavel, in ali je to bilo na noter, v telesne dupline, ali na vnanje ali pa v obližnje pleteže (krvna podplutba, zasedla kri), oziroma ako ni takih znamenj.

Rane, nastale še v življenji, krvavijo bolj ali manj, in tako najdemo na mrličevih ranah ali blizu njih tekočo, sesedlo (skrknelo) ali prisušeno kri in sicer nekaj zunaj trupla na pr. na obleki, ali izlito znotraj med ločene sloje pletežev ali v telesne dupline. Ako je bila poškodba storjena na mrliču, nastopa samo takrat zdatnejše krvavenje, kedar so bile slučajno prizadete večje, s tekočo krvjo napolnjene žile, ki se tako izprazniijo, ne da bi dotekala še kri iz bolj oddaljenih žil. Nekaterokrat pa lahko odteče tudi več krvi; pri raztelesbi zadušencev, katerim kri ostane tekoča in še nepomajšana, izteče čestokrat prav dosti krvi iz

¹⁾ Glej lanski letnik „Slov. Pravnika“, št. 12.

otvorjenih krvnih splavov, potem iz zarezane brezimenske privodnice¹⁾, ako otvorimo lobanjsko krov in če razkrijemo prsišče. Prav tako opazujemo šestokrat, ako je kri v mrliču še tekoča, tudi pri posmrtnih poškodbah krvnatih žlezastih ustrojev veliko izstopivše krvi. Posmrtne poškodbe obkrajnih delov, osobito kože, ne krvavijo čisto nič ali pa vsaj prav neznatno, ker kri uže na umirajočem, tem bolj pa še po smrti iz vlasožilic često izginja, nabirajoč se v desnem srcu in v večjih privodnicah. Tudi tukaj pa zavisi mnogo od kraja, kjer se nahaja poškodba. Kajti rane navzgor ležečih delov ne krvave, a lahko nastopi krvavenje na navzdolnjih delih trupla, — izdatnejše pa to itak ni, ker se kri le polagoma prekaplja.

Nikakor zatorej ne smemo sklepati, da je rana nastala uže na živem, če je bila tudi krvavela; da to spoznamo, jemati moramo torej v čisli lego rane, njeno globočino in svojstvo prizadetih del, nadalje svojstvo krvi mrličeve in množino krvi, ki je iz rane izstopila. Kedar imamo pa kje kod tudi opraviti s poškodbo večjih žil ali zelo krvnatih ustrojev, uvažujemo tudi to, da ne more posmrtna poškodba nikedar provzročiti istih splošnih znamenj, katera vidimo na mrličih, ki so v istini izkraveli.

Za dokaz, da je bila poškodba storjena še na živem, važne so sešobno krvne podplutbe, ako so pod dotično poškodbo ali blizu nje. O teh je opomniti naslednje. Najprvo so tudi pri poškodbah, ki so v življenju nastale, bolj izdatne podplutbe sešobno samo pri zmečkanih ali obtolčenih ranah, toda ne razvijejo se tolikanj pri ubodlinah in urezninah. Pri le-téh izlije se kri v rano, oziroma iz nje in lahko se tudi v njo vsesa, a razmere so vendar redko kedaj tako ugodne, da bi mogla izstopivša kri prodirati bolj dalječ v obližnjo spojevino ali med sloje raznih pletežev; zgodi se to uže zaradi tega ne lahko, ker kri z zadostno močjo, ako niso večje žile prerezane, ne pritiska v sosedne pleteže, vrhu tega pa bode kri tekla iz prerezanih žil v smeri najmanjšega odpora, torej v samo rano. Zaradi tega se prigodi, da dostokrat ne kažejo ubodline, ki so bile v življenju storjene, nikalih znamenj, iz katerih bi bilo moči sklepati, da so nastale uže za življenja.

¹⁾ *Vena anonyma*

Pri obtolčenih ranah je čisto drugače. Tukaj ne provzroči sila samo pravcate rane, ampak raztrga obližnje pleteže in mnogobrojne male in najmanjše žilice, katere potem vse krvavijo, vrhu tega pripomore tudi pritisek, pod katerim se izliva kri iz odvodnih žil, da se razširja podplutba vedno bolj in bolj. Na mrličih ne nastanejo navadno take podblutbe uže zaradi tega ne, ker ni gradiva (krvi) v to, vrhu tega pogrešaj tukaj pritiska, ki bi provzročil vcedek¹⁾ v obližnje pleteže. Umevno je, da lahko nastanejo tudi na mrličih taki pogoji, pri katerih se lahko kri vceda v obližnjo spojevino. Ako mrliča tako položiš, da leži z glavo navzdol, nastanejo prav izdatne krvne posede, a raztrgajo se tudi, ako ta poskus prodolžiš, male žilice, — torej podplutbe v poglavni koži in v očesovezni opni.²⁾ Poskušnje so dalje tudi dokazale, da to tem laže takrat nastane, ako poprej še truplo poškoduješ in potem tako položiš, da pride navzdol poškodovani del.

Nikakor torej ne kaže iz podplutbe same naravnost sklepati, da je bila poškodba še za življenje storjena, nego uvaževati nam je, niso li bili na mrličih taki pogoji, po katerih postanejo posmrtna podplutbe.

Da zatečejo robovi rane, treba vsekakor nekoliko časa; otekline ne opazimo torej nikedar na ranah, ki so nastale, četudi takoj po smrti. Sploh pa lahko robovi rane oteko tudi pri posmrtnih poškodbah in sicer takrat, kedar so le-te tam, koder je vsled posede navidezno bolj zabreklo (sočnato). Nasprotno mine lahko na mrliču v istini uže bivša otekline, ako namreč izpuhti tekočina ali se pa posede v navzdolnje dele; vsaj izginejo čestokrat na mrličih vodenične³⁾ in vnetične otekline, ki so poprej uže dolgo bile.

Iz vsega izhaja da je čestokrat zelo težavno razlikovati vitalne in posmrtna poškodbe, da tukaj ne gre površno postopati, a da treba prav vestno v poštev jemati vse navedene okolnosti.

¹⁾ *Infiltration.* ²⁾ *Bindehaut des Auges, — Conjunctiva.* ³⁾ *Wässerige Geschwulst, Oedema.*

(Dalje prihodnjič.)

